Спортни места за момичета

ПУБЛИЧЕН ДОКЛАД

СПОРТНИ МЕСТА ЗА МОМИЧЕТА

Към по-приобщаващи обществени пространства

BG BE ACTIVE

New European Bauhaus beautiful | sustainable | together

eit Community New European Bauhaus

Funded by the European Union

DESIGN HUB VARNA

Проект: Спортни места за момичета (Sport Spots for Girls / SSG)
Пилотна територия: Район „Южен“, град Пловдив
Партньори: БГ Бъди активен · Дизайн Хъб Варна · Община Пловдив - район „Южен“

Инициативата се осъществява с подкрепата на EIT - European Institute of Innovation and Technology в рамките на екосистемата на New European Bauhaus (NEB)

Настоящият публичен доклад има за цел да представи не само какво е установено в рамките на проучването в проект „Спортни места за момичета“ (Sport Spots for Girls / SSG), но и как тези резултати могат да бъдат използвани като основа за по-приобщаващо градско развитие.

СЪДЪРЖАНИЕ

ЧАСТ I - РЕЗЮМЕ, ВЪВЕДЕНИЕ И КОНТЕКСТ 2
1.1. Резюме 3
Основни тези на проучването 3
1.2. Въведение: защо е необходимо преосмисляне на градските пространства 5
1.3. Фокус на проекта и партньорство 6
Силата на партньорството 6
1.4. Цели на проекта 8

ЧАСТ II - МЕТОДОЛОГИЯ, УЧАСТНИЦИ И МОДЕЛИ НА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОСТРАНСТВА 9
2.1. Методология на проучването 10
2.2. Участници в проучването 11
Анкетно проучване 11
Фокус групи 12
Експертни интервюта 12
2.3. Какво допринесе всеки метод? 13

ЧАСТ III - ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ И КЛЮЧОВИ ИЗВОДИ 14
3.1. Въведение към резултатите 15
3.2. Усещане за безопасност и влияние върху поведението 15
3.3. Психология на престоя 16
3.4. Социализация и физическа активност 16
3.5. Пространствен дизайн и усещане за принадлежност 17
3.6. Различия между възрастовите групи 18

ЧАСТ IV - ОТ ДАННИ КЪМ ДЕЙСТВИЕ: ВИЗИЯ ЗА ПО-ПРИОБЩАВАЩИ ОБЩЕСТВЕНИ ПРОСТРАНСТВА 19
4.1. Принципи за проектиране на приобщаващи обществени пространства 20
4.2. Значение за местните политики 22
4.3. Заключение 23

ЧАСТ I

РЕЗЮМЕ, ВЪВЕДЕНИЕ И КОНТЕКСТ

1.1. РЕЗЮМЕ

Основни тези на проучването

● ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОСТРАНСТВА НЕ СА НЕУТРАЛНИ
Начинът, по който са проектирани и поддържани, влияе върху това кой ги използва, колко време остава в тях и доколко се чувства добре дошъл.

● СОЦИАЛИЗАЦИЯТА НАСЪРЧАВА ДВИЖЕНИЕТО
За много момичета физическата активност е естествена част от общуването, а не самостоятелна цел.

● КРАСИВАТА СРЕДА Е ФУНКЦИОНАЛНА СРЕДА
Естетиката, чистотата и поддръжката създават усещане за сигурност, принадлежност и желание за по-дълъг престой.

● ПРИОБЩАВАЩИЯТ ДИЗАЙН Е ПО-ДОБЪР ДИЗАЙН
Пространствата, които отчитат нуждите на момичетата и младите жени, стават по-достъпни, по-комфортни и по-привлекателни за всички жители.

● ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОСТРАНСТВА ТРЯБВА ДА СЕ ПЛАНИРАТ КАТО СВЪРЗАНА СИСТЕМА
Качествената градска среда се създава чрез свързани, достъпни и безопасни пространства, които осигуряват добро преживяване по целия маршрут.

Обществените пространства са ключов елемент от ежедневния живот в градовете. Те осигуряват възможности за движение, социализация, почивка и участие в обществения живот. Въпреки това, преживяването на тези пространства не е еднакво за всички групи жители. Особено за момичетата и младите жени, достъпът, усещането за сигурност и възможността за свободно използване на пуб-

личната среда често са ограничени от комбинация от социални, пространствени и инфраструктурни фактори.

Проектът „**Спортни места за момичета**“ има за цел да изследва тези неравенства и да предложи нов модел за проектиране на обществени пространства, който поставя в центъра преживяването, нуждите и ежедневните практики на момичетата и младите жени. Настоящият публичен доклад представя основните резултати от проведено проучване в район „Южен“, Пловдив, включващо количествени и качествени методи. **Данните разкриват висока степен на използване на обществените пространства от местната общност, но също така показват ясно изразени различия в преживяването им от различни групи потребители.**

Ключовите резултати очертават три основни направления:

1. Обществените пространства са ежедневна част от живота на младите хора, но тяхното качество влияе пряко върху честотата и начина на използване;
2. Усещането за безопасност е решаващ фактор за престой, особено в часовете след залез;
3. Съществува ясно изразена нужда от преосмисляне на функциите на публичните пространства - от традиционно ориентирани към спорт и преминаване, към пространства за социализация, престой и неформална активност.

Докладът не се ограничава до представяне на резултати, а предлага интерпретация на тези данни в контекста на градското планиране и формулира насоки за създаване на по-приобщаващи, безопасни и привлекателни обществени пространства.

1.2. ВЪВЕДЕНИЕ: ЗАЩО Е НЕОБХОДИМО ПРЕОСМИСЛЯНЕ НА ГРАДСКИТЕ ПРОСТРАНСТВА

Градските пространства традиционно се разглеждат като неутрални и достъпни за всички. На практика начина по който те са проектирани, управлявани и поддържани влияе различно върху отделните социални групи. Това включва не само физическата инфраструктура, но и социалните норми, видимостта, усещането за сигурност и възможността за спонтанно присъствие.

Концепцията „Спортни места за момичета“ изхожда от разбирането, че физическата активност и социалното участие не зависят единствено от индивидуална мотивация, а в значителна степен се формират от средата. Когато обществените пространства не предоставят комфорт, безопасност или възможности за социално взаимодействие, определени групи - в случая момичета и млади жени - ги използват по-рядко или само транзитно.

В този смисъл инициативата поставя въпроса: „**Как трябва да бъдат проектирани обществените пространства, за да подкрепят равнопоставено участие, движение и социализация на всички граждани?**“

Този подход е в съответствие с принципите на New European Bauhaus, който насърчава интегрирането на устойчивост, приобщаване и естетика в градското развитие.

1.3. ФОКУС НА ПРОЕКТА И ПАРТНЬОРСТВО

Пилотната инициатива се реализира в град Пловдив, район „Южен“, като пилотна територия за разработване и тестване на нов модел за приобщаващо проектиране на обществени пространства. Инициативата се осъществява с подкрепата на **EIT - European Institute of Innovation and Technology** в рамките на екосистемата на **New European Bauhaus (NEB)**.

Изборът на район „Южен“ се основава на неговия социален и пространствен профил, активното използване на обществените пространства и потенциала за реализиране на пилотни интервенции с възможност за последващо прилагане и в други градски контексти.

Проектът съчетава социално изследване, урбанистичен анализ и процес на съвместно създаване (co-creation), поставяйки в центъра реалния опит на момичетата и младите жени като ежедневни ползватели на градската среда.

СИЛАТА НА ПАРТНЬОРСТВОТО

В основата на инициативата стои партньорство между организации с взаимно допълваща се експертиза, което обединява гражданския сектор, дизайна и местното управление. Именно това сътрудничество позволява резултатите от изследването да бъдат превърнати в практически приложими решения за обществените пространства.

- BG Be Active допринася с дългогодишен опит в плейсмейкинга (placemaking), насърчаването на активния начин на живот и работата с местните общности, като поставя участието на гражданите в основата на процеса на промяна.
- Design Hub Varna внася експертиза в областта на приобщаващия дизайн, съвместното проектиране и разработването на пространствени решения, съобразени с реалните потребности на бъдещите ползватели.

- Община Пловдив - район „Южен“ осигурява връзката между проекта и местното управление, подкрепя идентифицирането на подходящите обществени пространства и създава условия разработените решения да бъдат приложени и тествани в реална градска среда.

Комбинацията от тези компетентности създава здрава основа за разработването на решения, които са едновременно практически приложими, устойчиви и съобразени с нуждите на местната общност. В същото време партньорството отразява принципите на New European Bauhaus, като обединява различни професионални гледни точки в общ процес на съвместно създаване на по-красиви, устойчиви и приобщаващи обществени пространства.

1.4. ЦЕЛИ НА ПРОЕКТА

Проектът „Спортни места за момичета“ има следните цели:

- да идентифицира пространствените, социалните и инфраструктурните бариери пред използването на обществени пространства от момичета и млади жени;
- да анализира моделите на поведение и преживяване в публичната среда;
- да разработи концептуална рамка за приобщаващи и активни обществени пространства;
- да предложи практически насоки за градско планиране и дизайн;
- да подкрепи създаването на модел, който може да бъде приложен и в други градове.

Тези цели са насочени към по-широката визия за градове, които не само предоставят инфраструктура, но и създават условия за равнопоставено участие и социална свързаност.

ЧАСТ II

МЕТОДОЛОГИЯ, УЧАСТНИЦИ И МОДЕЛИ НА ИЗПОЛЗВАНЕ НА ОБЩЕСТВЕНИТЕ ПРОСТРАНСТВА

2.1. МЕТОДОЛОГИЯ НА ПРОУЧВАНЕТО

Проучването, реализирано в рамките на проекта „Спортни места за момичета“ е разработено като комбинирано изследване, съчетаващо количествени и качествени методи. Целта е не само да бъдат измерени нагласите и моделите на използване на обществените пространства, но и да бъдат разбрани ежедневните преживявания, мотивацията и бариерите пред момичетата и младите жени.

Изследването се основава на **три взаимно допълващи се компонента**:

- Онлайн анкетно проучване — предоставя количествени данни за начина, по който жителите използват обществените пространства, оценяват тяхната безопасност и формулират своите потребности и предпочитания.
- Фокус групи с момичета на възраст 13 – 19 години — създадоха възможност за по-задълбочен разговор относно ежедневните практики, предпочитаните начини за прекарване на свободното време и възприятията за обществените пространства. Чрез тях бяха събрани качествени данни, които помогнаха за интерпретирането на резултатите от анкетата и за по-доброто разбиране на причините зад установените тенденции.
- Експертни интервюта — допълниха гледната точка на участниците с професионален анализ на градската среда, като поставиха акцент върху връзката между пространствения дизайн, социалното поведение и възможностите за създаване на по-приобщаващи обществени пространства.

Комбинирането на тези три метода позволи количествените резултати да бъдат разгледани в контекста на реалния опит на участниците и експертната оценка на съществуващата градска среда. По този начин препоръките, представени в настоящия доклад, се основават както на статистически данни, така и на практически наблюдения и лични преживявания.

2.2. УЧАСТНИЦИ В ПРОУЧВАНЕТО

Изследването обединява три взаимно допълващи се източника на информация, като всеки от тях включва различен тип участници и изпълнява специфична роля в анализа.

АНКЕТНО ПРОУЧВАНЕ

Количествената част на изследването включва 214 респонденти, като извадката е целенасочено ориентирана към основната целева група на проекта - момичета и млади жени.

ПОЛОВО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

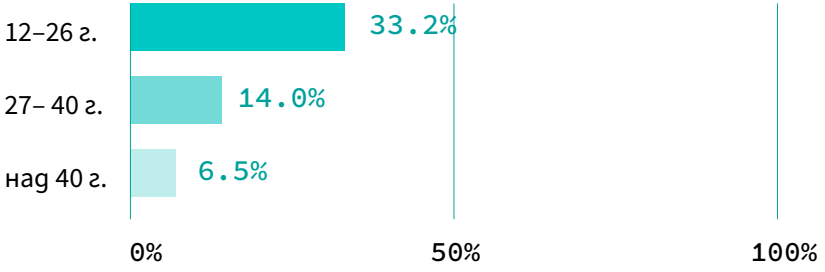
Жени/Момичета

95.3%

Мъже/Момчета

4.7%

ВЪЗРАСТОВО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ

73.8% от анкетираните живеят, работят или редовно използват обществените пространства в район „Южен“, което гарантира висока релевантност на резултатите към местния контекст.

ФОКУС ГРУПИ

Качествената част на изследването включва фокус групи с момичета на възраст **13 - 19 години**. Участничките са подбрани така, че да представят различни възрастови етапи в юношеството, което позволява да бъдат разгледани както сходствата, така и различията в начина, по който момичетата използват обществените пространства.

Фокус групите предоставят по-задълбочено разбиране за ежедневните практики, социалните взаимодействия, усещането за безопасност и очакванията към градската среда. Те дават възможност участничките да формулират със собствени думи какво прави едно пространство привлекателно, достъпно и подходящо за тях.

ЕКСПЕРТНИ ИНТЕРВЮТА

Изследването е допълнено с интервюта с експерти в областта на градското планиране, архитектурата и дизайна на обществени пространства. Целта им е да поставят резултатите от анкетата и фокус групите в по-широк професионален контекст и да подпомогнат формулирането на практически препоръки за бъдещи интервенции.

2.3. КАКВО ДОПРИНЕСЕ ВСЕКИ МЕТОД?

Цялостна картина статистика + опит + контекст

Онлайн анкета	**Фокус групи**	**Експертни интервюта**
214 респонденти количествени тенденции	момичета 13–19 г. човешка перспектива	урбанисти, архитекти професионален контекст

Всеки от използваните методи има различна роля в изследването и допринася за формирането на цялостната картина.

Анкетата очерта основните тенденции и позволи да бъдат идентифицирани най-често срещаните бариери и потребности, свързани с използването на обществените пространства.

Фокус групите добавиха човешката перспектива към статистическите данни. Те показаха как момичетата описват собственото си ежедневие, какво ги кара да се чувстват комфортно или несигурно и как си представят едно пространство, в което биха прекарвали повече време.

Експертните интервюта поставиха тези наблюдения в контекста на градското планиране и дизайна, като потвърдиха необходимостта обществените пространства да бъдат проектирани така, че да подкрепят не само физическата активност, но и социалното взаимодействие, чувството за принадлежност и равнопоставения достъп до градската среда.

Благодарение на този комбиниран подход настоящият доклад представя резултатите не като отделни статистически показатели, а като взаимно допълващи се наблюдения, които очертават цялостна картина на потребностите и очакванията на местната общност.

ЧАСТ III

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ И КЛЮЧОВИ ИЗВОДИ

3.1. ВЪВЕДЕНИЕ КЪМ РЕЗУЛТАТИТЕ

Анализът на събраните данни разкрива комплексна картина на начина, по който момичетата и младите жени преживяват обществените пространства.

Резултатите показват, че бариерите не са само физически, а представляват комбинация от пространствени, социални и психологически фактори.

3.2. УСЕЩАНЕ ЗА БЕЗОПАСНОСТ И ВЛИЯНИЕ ВЪРХУ ПОВЕДЕНИЕТО

Един от най-значимите фактори, влияещи върху използването на обществените пространства, е усещането за безопасност, особено в часовете след залез.

Данните показват ясно разминаване между възрастовите групи, като по-възрастните участнички (18 – 26 години) отчитат по-ниски нива на усещане за сигурност в сравнение с по-младите участнички.

При тази група значителен дял посочва ниски оценки за безопасност, което води до ограничаване на движението, съкращаване на времето на престой и избягване на определени пространства или маршрути.

3.3. ПСИХОЛОГИЯ НА ПРЕСТОЯ

Един от важните изводи на изследването е наличието на т.нар. **условно присъствие в обществените пространства**.

Много участнички описват състояние на повишена бдителност, при което престоят в пространството е съпроводен с постоянно наблюдение на обкръжението и ограничена способност за релаксация.

Това състояние влияе директно върху продължителността на престоя и върху готовността за социално взаимодействие.

3.4. СОЦИАЛИЗАЦИЯ И ФИЗИЧЕСКА АКТИВНОСТ

Данните показват, че физическата активност при момичетата и младите жени е тясно свързана със социалното взаимодействие.

Вместо структурирани спортни дейности, участничките често предпочитат:

Движението е социално

- срещи с приятели
- неформални игри
- разговори в движение
- спонтанни активности в група

вместо

Традиционен модел

Традиционният модел на спортно пространство не винаги отговаря на реалните потребности на тази група.

3.5. ПРОСТРАНСТВЕН ДИЗАЙН И УСЕЩАНЕ ЗА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

Дизайнът на обществените пространства има пряко въздействие върху това дали те се възприемат като гостоприемни.

Елементи като:

- осветление;

- видимост;

- наличие на места за сядане;

- зеленина;

- липса на изолирани и тъмни зони;

са ключови за създаване на усещане за комфорт и принадлежност.

3.6. РАЗЛИЧИЯ МЕЖДУ ВЪЗРАСТОВИТЕ ГРУПИ

Анализът показва ясни различия между по-младите и по-възрастните участнички.

Тези различия подчертават необходимостта от мултифункционални пространства, които да обслужват различни начини на използване.

12–18 ГОДИНИ

АКЦЕНТ ВЪРХУ:

- игра и движение;
- цвят и визуална привлекателност;
- безопасност чрез видимост.

18–26 ГОДИНИ

АКЦЕНТ ВЪРХУ

- комфорт;
- възможност за дълъг престой;
- социална среда без напрежение;
- функционалност.

ЧАСТ IV

ОТ ДАННИ КЪМ ДЕЙСТВИЕ: ВИЗИЯ ЗА ПО-ПРИОБЩАВАЩИ ОБЩЕСТВЕНИ ПРОСТРАНСТВА

Тази част обобщава наученото в рамките на проекта и предлага принципи, които могат да насочват бъдещи инвестиции в обществените пространства както в район „Южен“, така и в други градски контексти.

Проучването показва, че качеството на обществените пространства не се определя единствено от наличието на спортни съоръжения. То зависи от начина, по който пространството подкрепя ежедневния живот на хората - дали ги кара да останат, да общуват, да се движат свободно и да се чувстват сигурни.

Именно затова концепцията „Спортни места за момичета“ не предлага модел за изграждане на „пространства за момичета“, а нов начин на мислене при проектирането на обществената среда.

4.1. ПРИНЦИПИ ЗА ПРОЕКТИРАНЕ НА ПРИОБЩАВАЩИ ОБЩЕСТВЕНИ ПРОСТРАНСТВА

Резултатите от изследването очертават няколко основни принципа, сродни на концепцията Placemaking, които могат да бъдат използвани при бъдещо планиране и обновяване на обществени пространства.

• ПРОСТРАНСТВОТО ТРЯБВА ДА НАСЪРЧАВА ПРЕСТОЯ, А НЕ САМО ПРЕМИНАВАНЕТО

Едно обществено пространство е истински приобщаващо, когато създава условия хората да останат в него по-дълго. Удобните места за сядане, сянката, достъпът до питейна вода и санитарни възли са част от базовата инфраструктура, която прави пространството комфортно и достъпно за всички. За жените и момичетата тези елементи често са ключов фактор при избора дали и колко време да използват дадено място.

• БЕЗОПАСНОСТТА ЗАПОЧВА ОЩЕ ПО ПЪТЯ КЪМ ПРОСТРАНСТВОТО

Усещането за сигурност не се определя единствено от конкретната площадка. Осветените маршрути, добрата видимост, активните фасади и липсата на изолирани участъци са също толкова важни, колкото и самото пространство.

• ДВИЖЕНИЕТО ИМА РАЗЛИЧНИ ФОРМИ

Физическата активност не се изчерпва със състезателните спортове. Пространствата трябва да предоставят възможности за свободно движение, игра, танци, баланс, разходки и други неформални активности, които отговарят на различни възрасти и интереси.

• ЕСТЕТИКАТА Е ЧАСТ ОТ ФУНКЦИОНАЛНОСТТА

Добре поддържаната, зелена и визуално привлекателна среда създава усещане за грижа и принадлежност. Естетиката не е декоративен елемент, а фактор, който влияе върху желанието на хората да използват пространството.

• ГЪВКАВИТЕ ПРОСТРАНСТВА СА ПО-УСТОЙЧИВИ

Обществените пространства трябва да могат да се използват по различни начини и от различни групи през целия ден. Вместо строго определени функции, те следва да предлагат възможности за адаптиране към различни дейности и потребности.

4.2. ЗНАЧЕНИЕ ЗА МЕСТНИТЕ ПОЛИТИКИ

Една от най-важните констатации на проучването е, че сравнително малки промени в организацията и дизайна на обществените пространства могат да окажат съществено влияние върху начина, по който те се използват.

Получените резултати могат да подпомагат разработването на местни политики, насочени към:

- обновяване на квартални паркове и междублокови пространства;
- интегриране на принципите на приобщаващия дизайн в инвестиционните програми на общините;
- включване на гражданите в процесите на планиране и съвместно създаване;
- оценяване на обществените пространства не само по технически показатели, но и според качеството на потребителското преживяване.

Подходът, разработен в рамките на проучването, е приложим както при изграждането на нови пространства, така и при обновяването на съществуваща инфраструктура.

4.3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изследването в рамките на първите дейности за създаване на пространства за момичета показва, че създаването на по-приобщаващи обществени пространства започва с разбирането на хората, които ги използват.

Изследването потвърждава, че безопасността, социалното взаимодействие, комфортът и възможностите за свободно движение са взаимосвързани фактори, които определят дали едно пространство ще бъде действително използвано. Когато тези елементи отсъстват, дори добре оборудваните места могат да останат недостатъчно привлекателни за част от общността.

Проектът предлага алтернативен подход към градското планиране – такъв, който поставя в центъра ежедневния опит на хората и разглежда обществените пространства като среда за общуване, движение и принадлежност.

В съответствие с принципите на **New European Bauhaus**, инициативата показва, че устойчивите и красиви градове са преди всичко градове, които са приобщаващи. Инвестицията в пространства, които отговарят на нуждите на момичетата и младите жени, не е насочена към една конкретна група, а е стъпка към създаването на по-достъпна, безопасна и качествена градска среда за всички.

Дисклеймър:

„Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на EIT Urban Mobility. Нито Европейският съюз, нито предоставящият финансирането орган могат да носят отговорност за тях.“